

Haridus- ja teadusministri 2022. aasta ülevaade valdkonna strateegilistest arengutest

Austatud Riigikogu liikmed

Möödunud aastal kinnitas Vabariigi Valitsus **neli** Haridus- ja Teadusministeeriumi valitsemisala arengukava. Need lähtuvad otseselt Eesti riigi pikaajalisest strateegiast “Eesti 2035”, mis suunab meie riigi järgmise 13 aasta otsuseid, olles aluseks eurotoetuste planeerimisele ja riigieelarve koostamisele.

Mul on au olla esimene minister Riigikogu ees, et anda valdkonna strateegilistest arengutest teile ülevaade.

Eesti 2035 sihiks on arukas, tegus ning tervist hoidev Eesti inimene.

Haridusvaldkonna arengukava 2021–2035 seab eesmärgiks, et Eesti inimestel on teadmised, oskused ja hoiakud, mis võimaldavad teostada end isiklikus elus, töös ja ühiskonnas.

Selle eesmärgi saavutamiseks peame tagama, et õpivõimalused on valikurohked ja kättesaadavad ning haridussüsteem võimaldab sujuvat liikumist haridustasemete ja -liikide vahel. Samuti peame kindlustama, et Eestis on pädevad ja motiveeritud õpetajad ja koolijuhid, mitmekesine õpikeskkond ning õppijast lähtuv õpe. Peame silmas pidama, et õpivõimalused vastavad ühiskonna ja tööturu arenguvajadustele.

Viimased kaks aastat on kogu maailm pidanud toime tulema üleilmse koroonaviiruse pandeemiaga, millel on olnud nii negatiivne kui ka positiivne mõju meie haridussüsteemile.

Eelmisel kevadel olid Harju- ja Ida-Virumaa 10.-11. klassi õpilased 15 nädalat (75 õppepäeva) distantsõppel ning 5.-8. klassi lapsed 13 nädalat (65 õppepäeva) distantsõppel. Üle Eesti olid kõige väiksemad ehk 1.-4. klassi lapsed kokku 7 nädalat (35 õppepäeva) ja üheksandikud 9 nädalat (45 õppepäeva) distantsõppel.

Distsantsõpe on tekitanud õpilünkasid ning pidevalt muutuvad olud ja määramatus on mõjutanud noorte vaimset tervist.

Nii ÜRO, Maailmapanga, Euroopa Komisjoni kui UNESCO analüüsid hinnatakse, et koolide sulgemise ja distantsõppe tõttu on tekkinud märkimisväärsed **õpilüngad**, sest distantsõpe pole nii tõhus kui kontaktõpe.

Seda tõendavad ka näiteks meie põhikooli lõpueksamite tulemused. Kõigi kolme eksami puhul oli keskmine tulemus 2021. aastal madalam 2016-2019 aastate keskmisest.

Teadlaste ja ekspertide hinnangul on õpilünkadel kumulatiivne iseloom. Mahajäämus süveneb järjest järgnevatel õppeaastatel, õpimotivatsioon langeb, põhjustades varast õpingute katkestamist, mis omakorda toob kaasa sotsiaalkulusid ja vähendab inimeste edukust tööturul.

OECD on varasemate uuringute põhjal hinnanud, et koolide sulgemisest ja distantsõppest mõjutatud õpilaste oodatav elukaare ülene keskmine sissetulek on 3% madalam, kui oleks olnud ilma pandeemiata. Riikide jaoks võib see tähendada ülejäänud sajandi jooksul keskmiselt 1,5% madalamat iga-aastast sisemajanduse kogutoodangut.

Sel õppeaastal oleme teinud palju pingutusi, et vältida üle-eestilist lausalist distantsõpet. Tänu kiirtestimistele koolides alates novembrist saime eelmise, delta-tüve laine ajal koole lahti hoida. Koolide, õpilaste ja lapsevanemate tagasiside põhjal teame praegu, et see on olnud õige lähenemine.

Õpilünkade tasandamiseks on koolipidajad saanud kokku 17 miljonit eurot, et pakkuda õpilastele vajadusest lähtuvat lisatuge, olgu selleks individuaalne konsultatsioon, õpe väiksemas rühmas või lisatunnid või -kursused. Lisaraha eest on olnud võimalus palgata ka abiõpetajaid.

Koolid saavad appi kutsuda ka tudengitest abiõpetajaid või kasutada asendusõpetajate programmi teenuseid. Oleme selleks eraldanud eelmise ja selle aasta peale kokku *ca* pool miljonit eurot. Kokku on koolid nende programmide tuge vajanud juba üle 12 ja poole tuhande õppetunni ulatuses .

Lisasime selleks aastaks Täienduskoolituse riiklikku koolitustellimusse ehk riigi poolt tasuta pakutavate kursuste nimekirja pedagoogikaalased täienduskoolitused, et valmistada ette õpetajaabisid, kes aitaksid üldhariduskoolide õpilastel õpilünki ennetada ja tasandada.

Koolilõpetajatele tellisime eksamiainetes kordamiskursused ülikoolidelt. Eelmisel kevadel osales neis peaaegu 7500 lõpetajat ning need kursused said väga head tagasisidet. Ka selleks kevadeks oleme ca poole miljoni euro eest tellinud Tallinna Ülikoolilt, Tallinna Tehnikaülikoolilt ja Tartu Ülikoolilt lõpueksamiteks ettevalmistamise veebikursused. Võrreldes eelmise aastaga laiendasime kursuste valikut. Kokku oleme ülikoolidelt tellinud 11 ettevalmistavat veebikursust, mis on peatselt algamas.

Head Riigikogu liikmed, teame uuringutest ja õpetajate tagasisidest, et läinud kevadine pikaajaline distantsõpe mõjus halvasti ka õpilaste õpimotivatsioonile. Kevadel toetasime 7,3 miljoni euroga 504 õpivõrgu, millest said osa üle 63 tuhande lapse üle Eesti.

Vaimse tervise teemadega laiemalt on vaja pandeemiaoludes intensiivselt tegeleda.

Eelmise aasta koolide rahuloluküsitlustes ütlesid peaaegu pooled (46%) 11ndikest, et neil on tihti või kogu aeg kõigest kõrini. Sama uuringu järgi koges õpetajatest tihti või alati stressi 26% küsitluses osalenud õpetajatest. Ainult kolmandik õpetajatest ütles, et kogesid stressi harva või mitte kunagi. Eriti muret tekitav on koroonapandeemia ajal kahekordistunud ala-ealiste enesetappude arv.

Avasime juba eelmisel kevadel koostöös Koolipsühholoogide Ühendusega tasuta nõuandetelefoni (1226), kuhu helistades saavad abi nii õpilased, haridustöötajad kui ka lapsevanemad.

Iga nädal toimuvad veebiseminarid “Distantsilt targemaks”, kus õpetajad ja koolijuhid saavad praktilisi soovitusi nii õppetöö tõhustamiseks kui ka õpilaste vaimse tervise toetamiseks. Lisaks oleme pakkunud vaimse tervise esmaabi koolitusi noortevaldkonna töötajatele.

Tellisime Eesti Rahvaülikoolide Liidult ja Vaikuseminutitelt vaimse tervise loengusarja lastevanematele, et suurendada lastevanemate teadlikkust ja kompetentse laste vaimse tervise ja õppimise toetamisel kriisis ja kriisijärgsel ajal. Kokku on toimunud üle 100 koolituse ning valminud on järelvaadatavad veebiseminarid. Koolitusi hinnati kõrgelt, mistõttu kavandame neile ka jätkukoolitusi.

Head riigikogu liikmed, viimased kaks aastat on haridusvaldkonna osapooltelt nõudnud kiiret kohanemist – uute oskuste omandamist, kiiresti muutuvate oludega paindlikku toimetulekut. See kriis on olnud ka omamoodi arengukiirendiks, et katsetada paindlikke õppe- ja hindamise viise, võtta fookusesse õpilane ning kujundada õppetööd ümber õppijast lähtuvaks - nii nagu haridusvaldkonna arengukava ka ette näeb. Meie lähiaja kõige olulisem siht on aga tulla koroonakriisist võimalikult tervelt välja ning võtta sellest kriisist kaasa kõik olulised õppetunnid. Jätkuvalt on fookuses hariduse kvaliteet ja õppija heaolu, sest stressis või hirmul olev laps ei suuda õppida vastavalt oma võimetele.

Head riigikogu liikmed, Eesti 2035 arengustrateegia sihina nimetatud arukas inimene on teadmistehimuline, loov ja ettevõtlik, tahab õppida ning on valmis töö olemuse muutumiseks.

Haridusvaldkond vajab õpetajaid, kes on valmis selle sihi nimel töötama. OSKA andmetel vajab Eestis vanuse tõttu asendamist ligikaudu 380 üldhariduskoolide õpetajat aastas. Eriti kriitiline on koolides seis loodusteaduslike ainete ja matemaatikaõpetajatega – iga viies matemaatika-, keemia-, geograafia- ja bioloogiaõpetaja on vähemalt 60 aastat vana ning füüsikaõpetajatest on selles vanuses juba iga neljas. Me ei saa pakkuda koolides nüüdisaegsest õpikäsitusest lähtuvat õpet, kui meil ei ole koolides piisavalt kvalifitseeritud ja motiveeritud õpetajaid.

2020. aastal arutasime õpetajate järelkasvu teemat siinsamas, Riigikogu saalis olulise tähtsusega riikliku küsimusena. Oleme kultuurikomisjoni ettepanekud ja laiapõhjalise töörühma tulemused koondanud õpetajate järelkasvu tegevuskavasse, mis raamistab kõik selles vallas tehtavad tegevused aastani 2026. Tegevuskava lähtekohaks sai lahenduste otsimine kahele suurele

probleemile: uusi kvalifitseeritud õpetajaid ei lisandu piisavalt ning liiga palju õpetajaid lahkub töölt või kavandab lahkumist.

Tegevuskava näeb ette koolide juhtimiskvaliteedi parandamist, õpetajatele (senisest enam) paindlikke kvalifikatsiooni omandamise võimalusi, koolitöötajate töökoormuse ülevaatamist, haridustöötajate toetamist kogu nende karjääri vältel ning õpetajaameti maine parandamist.

Meie eesmärk on, et 2026. aastal töötavad kõigis koolides tippjuhi kompetentsidega juhid ning kõik koolid on õppivad organisatsioonid. Oluline teema on ka koolijuhtide värbamissüsteemi muutmine. Oleme selleks alustanud arutelusid koolijuhtide ühenduse ja ülikoolide esindajatega, kaasates ka teisi seotud osapooli. Kindlasti räägime siin ka koolijuhi kui tippjuhi palga konkurentsivõime suurendamise vajadusest.

Oluline teema on alustava õpetaja toetamine. Eesti hariduse statistikast selgub, et viimase kümne aasta jooksul (2010–2019) töötas üldhariduskoolides alustanud õpetajatest järgmisel õppeaastal koolis keskmiselt 74% ning viiendal tööaastal jätkas ametis ainult iga teine õpetaja.

Soovime suurendada koolipidajatele eraldatavas haridustoetuses õpetajate töötasu diferentseerimise komponenti 17,1%lt vähemalt 20%le. Riigieelarvesse nõuab see eesmärk 12 miljonit eurot lisaks. See võimaldaks kompenseerida näiteks alustava õpetaja väiksemat tunnikoormust, et esimestel tööaastatel kooliellu sisse elada ning samas tasustada ka alustavat õpetajat toetavat mentorit. Ka koolijuhile annaks see paindlikumad võimalused õpetajate karjäärimudeli toetamiseks.

Oleme praegu Eestis olukorras, kus järjest rohkem alustavatest õpetajatest ei vasta kvalifikatsiooninõuetele. Neile on vaja luua paindlikud võimalused, et läbida töötamise kõrvalt õpetajakoolitus või arendada kompetentse õpetajakutse taotlemiseks.

Eesmärk on luua õpetajatele ja tugispetsialistidele kvaliteetne esma- ja täiendusõppemudel, mis arvestab senisest paremini vajadusega õppida töö ja pereelu kõrval. Oleme koos Tallinna ja Tartu Ülikooliga loomas „Õpetajate Akadeemia“ programmi, mille eesmärk on toetada õpetajate ja tugispetsialistide

järelkasvu, pakkudes paindlikku esma- ja täiendusõpet, kindlustada õppejõudude järelkasv ning arendada kõrgetasemelist haridusalast teadustööd. Soovime, et kõiki kvalifitseerimata õpetajaid toetatakse õpitee valikul ja kutse omandamisel. Samuti on vajalik kõigi õpetajate järjepidev toetamine täienduskoolitustega.

Õpetajate puuduse leevendamiseks oleme sõlminud nii Tartu kui ka Tallinna Ülikooliga lepingud, et ülikoolid saaksid lisaraha toel luua järgmisel õppeaastal juurde 141 täiendavat õppekohta õpetajakoolituse erialadele. Kokku tahame luua vähemalt 550 uut õpetajakoolituse õppekohta aastatel 2022–2025.

Eesti õpetajate palk võrreldes ostujõuga on OECD Euroopa riikide hulgas tagantpoolt teine. Õpetajate miinimumpalk tõusis 2022. aasta 1. jaanuarist 1412 euronit ehk 7,3%. Palgakasvu suunasime kokku 30 miljonit eurot. Alanud aastal on Eestis õpetajate keskmine palk 1653 eurot, mis on võrreldav praegu Eesti keskmise kuupalgaga. Eesmärk on jõuda 2025. aastaks selleni, et õpetajate keskmine palk oleks 2336 eurot, mis prognooside järgi moodustaks 120% Eesti keskmisest brutopalgast.

Selleks on järgmisel aastal vaja riigieelarvesse lisada 63,2 miljonit eurot, 2024. aastal 125,2 miljonit eurot ning 2025. aastal 176,7 miljonit eurot. Kokku kolme aasta peale on vaja lisaks 365,1 miljonit eurot.

Õpetajate järelkasvu tegevuskava on konkreetne ja selge töökava, mille tegevuste elluviimist oleme juba alustanud ning jätkame, et meil oleks ka tulevikus koolides ja lasteaedades lapsi ja noori õpetamas ja toetamas piisaval hulgal kvalifitseeritud õpetajaid. Koolijuhte tuleb näha kui avaliku sektori tippjuhte ning õpetajaid kui tippspetsialiste - nende töötasu peab ka sellele vastama. Meie riigi tulevik sõltub väga palju sellest, kuidas me väärtustame haridustöötajaid. Kultuurikomisjon on konsensuslikult hinnanud õpetajate palkadesse investeringu olulisust. Loodan jätkuvalt sel teemal Riigikogu erakondadeülesele toele.

Austatud kuulajad, rahvusvahelisel noortepäeval valitsuses heaks kiidetud Noortevaldkonna arengukava 2021–2035 seab eesmärgiks, et noorele pakutavad arenguvõimalused, turvatunne ja kindel tugi loovad Eestit, mida noor tahab edasi viia.

Selleks tuleb noorte, nende pakutud lahenduste ja ideedega arvestada; avastada ja arendada noorte andeid ja tugevusi ning toetada noorte ettevõtlikkust ja loovust. Samuti tuleb luua eeldused noorte usalduse kasvuks riigi vastu; kuulata noori ära kõigil valitsemistasanditel ning võimestada noorte kodanikuaktiivsust.

Meil on valminud andekate arendamise kontseptsioon ja lõpusirgel on andekuse märkamise ja andekate arendamise tegevuskava koostamine, millega loome aluse terviklikule süsteemile igas vanuses andeka õppija toetamiseks.

Senine vaade andekate õpilaste märkamisele ja arendamisele on jäänud liiga kitsalt olümpiaadide ja süvakursuste keskseks, jättes sageli tähelepanuta vähem võistlushimulised ning nooremas vanuses õpilased. Ja siinkohal tuleb mees pidada - iga laps on andekas, anne on vaja lihtsalt avastada ja seda arendada.

Läinud aasta sügisel algas kahe-aastane projekt, mille käigus loome raamistiku noorsootöö, huvihariduse ja huvitegevuse tihedamaks lõimimiseks üld- ja kutseharidusega. Meie eesmärk on muuta haridussüsteem paindlikumaks ja õpilasekessemaks, et huvihariduses omandatud oskusi ja teadmisi saab arvestada formaalhariduses.

Head riigikogu liikmed, Eesti 2035 arengustrateegia ütleb, et kõigil ühiskonnarühmadel peavad olema võrdsed võimalused.

Eesti keele arengukava 2021–2035 üldeesmärk on kindlustada eesti keele elujõud ja toimimine Eesti Vabariigis esmase keelena igas eluvaldkonnas. Lisaks ütleb arengukava, et aastaks 2035 on mindud valdavalt üle eestikeelsele haridusele, st õppetöö riigi ja kohalike omavalitsuste rahastatavates koolides ja lasteaedades toimub eesti keeles. Eestikeelne haridus tagab kõigile võrdse võimaluse osaleda ühiskonna- ja tööelus ning jätkata õpinguid järgmisel haridustasemel.

Head kuulajad, kõigil meie põhikoolides õppivatel noortel peab olema võimalus jätkata takistusteta järgmisel haridustasemel.

Sel õppeaastal omandab statsionaarses õppes põhiharidust vene keeles natuke üle 21 000 õpilase ehk ligi 16% kõigist põhikooli õpilastest. Eestis on 20 puhtalt vene õppekeelega põhikooli ja 37 keelekümbluskooli.

Eesti keel teise keelena põhikooli lõpueksamite tulemused olid möödunud kevadel madalamad kui eelnenud kolmel aastal, 2021. aastal oli keskmine tulemus 64,7% , varasemalt on jäänud keskmine tulemus 70% kanti. Keelekümblusklasside keeleksamite tulemused on võrreldes vene õppekeelega koolides õppijatega ligi 20 protsendipunkti võrra kõrgemad, jäädes 90% piirimaile. Seega - keelekümblus toimib.

Möödunud aastal valmis eestikeelse hariduse tegevuskava, mis on märgiline, sest varasemalt ei ole selles vallas nii detailselt vajalikke samme kirjeldatud. Tegevuskava sündis koostöös lasteaedade, koolide, ülikoolide kui ka nende katusorganisatsioonide esindajatega, kes puutuvad oma igapäevatoos kokku nii eesti kui ka muu emakeelega laste ning noorte eesti keele õpetamise ja eesti keeles õppimise toetamisega.

Arendada tuleb õppevahendeid ja -meetodeid ning koolitada õpetajaid, sh täiendada olemasolevate õpetajate oskusi eri vanuses, eri kultuuri- ja haridustaustaga õpilaste õpetamiseks.

Eesti keele kui teise keele õpetajate lisavajadus on perioodil 2022–2028 orienteeruvalt 26 õpetajat aastas. Kui meil on täna koolis õpetajad, kes ise ei suuda rääkida eesti keeles, siis me ei saa eeldada, et nad suudavad anda haridust eesti keeles.

Möödunud aasta lõpus kaardistas Keeleamet olemasolevate eesti keele õpetajate koolitusvajaduse. Hinnati nii koolieelsete lasteasutuste, üldhariduse kui ka huvikoolide haridustöötajate eesti keele õppe vajadusi. Kokku vajab keeleõpet hinnanguliselt 2800 - 3100 haridustöötajat. Tegevuskava põhirõhk ongi pädevate õpetajate koolitamisele suunatud.

Mitmekeelses koolis õpetajate puuduse leevendamiseks eraldasime Tartu Ülikooli Narva Kolledžile raha, et luua järgmise õppeaasta vastuvõtuks 28 lisaõppekohta.

Vene õppekeelega lasteaedades on praegu ligi 10 000 last ehk 14% lasteaiaaeglastest. Kokku on Eestis sel õppeaastal 97 vene õppekeelega lasteaeda. Meil on tänaseks venekeelsetes lasteaedades 152 eestikeelset lisaõpetajat 60 lasteaias. Alanud aastal on eraldatud projekti jätkamiseks alushariduses 3,67

miljonit eurot ja koolides, kus täna on 40 eestikeelset lisaõpetajat (21 koolis) 1,43 miljonit eurot. Kindlasti tahame laiendada.

Oleme laiendanud ka keelekümblusprogrammi. Eesti Hariduse Infosüsteemi andmetel oli lasteaia keelekümbluses enam kui 3700 last; põhikoolis üle kaheksa tuhande. Toetame keelekümblusprogrammi, sh uussisserändajate laste õpet koolides 2 miljoni euroga.

Eesti keelest teistsuguse emakeelega õpilaste arv on eesti õppekeelega koolides viimase viie aastaga märkimisväärselt tõusnud. Riik andis sel õppeaastal pea pool miljonit eurot 23-le eesti õppekeelega põhikoolile, et toetada muu emakeelega põhikooliõpilaste täiendavat eesti keele õpet. Toetust said kõik põhikoolid, milles õpib vähemalt 10% muukeelseid õpilasi.

Iga eesti keele õppes täiendavat tuge vajava õpilase kohta eraldasime 330 eurot, et koolid saaksid pakkuda kiiremat kohanemisprogrammi toimetulekuks eestikeelses koolis. Toetusega saab eesti keele tugiõpet pakkuda ligi 1500 õpilasele. Ka selle programmiga soovime laiendada lasteaedadesse.

Narva Eesti Gümnaasiumi pidajaks sai sellest õppeaastast Haridus- ja Teadusministeerium. Kooli riigile üleandmine on oluline samm Narva eestikeelse hariduslinna loomiseks, kus juba mõne aasta pärast on võimalus õppida eesti keeles alates lasteaiaast kuni gümnaasiumi lõpuni. Riik investeerib kaasaegse õppekeskkonnaga hariduslinna kaudu ca 30 miljonit eurot.

Head Riigikogu liikmed, käivitasime eestikeelse hariduse tegevuskava, et anda kõigile võrdne võimalus osaleda ühiskonna- ja tööelus ning jätkata õpinguid järgmisel haridustasemel. Oleme juba eraldanud ja kavandame ka edaspidi eraldada lasteaedadele ja koolidele vajaliku rahastuse, mis võimaldab korraldada õpet eesti keeles, tagades kvaliteetse hariduse. Töötame selle nimel, et haridusasutustesse jõuaksid vastava kvalifikatsiooniga lisaõpetajad.

Head riigikogu liikmed, Eesti 2035 arengustrategia seab sihiks, et loodud on soodsad tingimused ettevõtluse teadus- ja arendustegevuseks ning innovatsiooniks, teadlased ja ettevõtted teevad omavahel koostööd.

Eesti teadus- ja arendustegevuse, innovatsiooni ning ettevõtluse arengukava 2021–2035 seab eesmärgiks, et Eesti teadus, arendustegevus, innovatsioon ja ettevõtlus suurendavad Eesti ühiskonna heaolu ja majanduse tootlikkust.

Meie ees on sisuliselt äärmiselt suur ja vastutusrikas ülesanne, sest me peame investeringutega teaduse arendamise süsteemi tagama pikaajalise ja järjepidevat tootlikkuse kasvu. See tähendab mitte ainult teadustulemuste rakendamist majanduse hüvanguks, vaid ka teaduse mõjususe kasvu ja ühiskonna arenguvajadustele vastavate strateegiliste uurimissuundade kujundamist.

Teaduse ja kõrghariduse rahastamine on kriitilise tähtsusega.

Teadusrahastus peab püsima 1% sisemajanduse koguproduktist. Võrreldes eelmise aastaga lisandus teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni toetuseks sel aastal üle 40 miljoni euro. Kokku on 2022. aasta riigieelarves teadus- ja arendustegevuseks 323,7 miljonit eurot.

Oluline on kujundada teadus- ja arendustegevuste süsteem nõnda, et ka erasektori teadus- ja arendustegevuste investeringud kiiresti kasvaksid. See võimaldab kasvatada teadlaste ja inseneride arvu ettevõtlussektoris vähemalt kolm korda.

Riigikogu menetluses on doktoriõppe reform, mis tagab enamusele doktorantidele nooremteaduri ametikoha või on sõlmitud tööleping ülikoolivälises asutuses oma doktoritööga seotud valdkonnas. Võimalus on teha ka doktorantuuri koostöös ülikooliväliste partneritega ning sel juhul valmib doktoritöö ettevõtte või asutuse vajadusi arvestades. Nii valmistame ette tippspetsialiste töömaailma jaoks väljaspool akadeemilist sektorit ning anname hoogu ülikoolide ja ettevõtete koostööle. Üleminek uuele doktoriõppe kontseptsioonile toimub järk-järgult kuni 2026. aastani. Loodan, et eelnõu saab Riigikogu toetuse.

Erinevalt teaduse rahastamisest on kõrghariduse rahastamine jäänud aastate jooksul ajale jalgu. Vaatamata sellele, et kõrghariduskulud on võrreldes 2012. aastaga kasvanud 22,4% kõrgkoolidele eraldatud tasuliste kohtade kompensatsiooni arvelt, on kulud osakaaluna SKP-st langenud 1,4%-lt 1,1%-le.

Kõrghariduse tegevustoetuse vähene kasv ei ole võimaldanud kõrgkoolidel tõsta õppejõudude töötasusid riigi üldise palgakasvuga samaväärselt. Valdavalt saavad värsked magistriõppe lõpetajad oluliselt kõrgemat palka kui sama

valdkonna lektorid, sealhulgas doktorikraadiga lektorid. IKT-valdkonnas on palgavahe möödunud aasta andmete järgi ligi 700 eurot õppejõudude kahjuks.

Sel aastal said kõrgkoolid tegevustoetuseks viis miljonit eurot lisaks, et palgavahe ülikoolide õppejõudude ja üldhariduskoolide õpetajate vahel ei suureneks, aga loomulikult pole see piisav.

Kõrghariduse tegevustoetuse kasv on viimasel viiel aastal olnud suurusjärgus 2-5%. See on olnud marginaalne kasv võrreldes nii Eesti riigi majandus- kui ka palgakasvuga. Uute halduslepingute sõlmimisel on ülikoolid seadnud tingimuseks tõsta kõrghariduse tegevustoetust iga aasta 15%. See tähendab järgmisel aastal ligi 25 miljonit eurot tegevustoetuse kasvu.

Head riigikogu liikmed, olukorras, kus riik peab otsima lahendusi, kuidas koolitada piisavalt õpetajaid, insenere ja õdesid, kuidas tagada võimalikult mitmekesine eestikeelne kõrgharidus ning akadeemiline järelkasv, on õigustatud küsimus meie kõrgharidussüsteemi rahastamismudeli jätkusuutlikkusest. Kui mitu tasuta kõrgharidust oleme me suutelised kinni maksma? Kui mitu korda võiks inimene otsustada tasuta oma erialavaliku üle?

Tuleb kaaluda eraraha kaasamist kõrgharidusse, kuid kindlasti on oluline säilitada tasuta õppe võimalus esimese kõrghariduse täiskoormusega omandamisel. Kõrghariduse rahastamine peab saama erakondade-ülevalt prioriteetseks teemaks.

Head kuulajad, kokkuvõtlikult on haridus- ja teadusministeeriumi lähiaja põhitegevused suunatud eelkõige üleilmsest koroonaviiruse pandeemiast väljumise, õpetajate järelkasvu tagamise ning haridusasutuste juhtimiskvaliteedi parandamise; eestikeelse hariduse tegevuskava rakendamise ning kõrghariduse rahastamise tagamiseks. Need on minu hinnangul kõige olulisemad sammud, et saaksime rääkida **arukast, tegusast, loovast ja ettevõtlikust Eesti inimesest.**

Aitäh!

